

УДК 378.147:[37.016:81'243][61:378.4]
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/43-1-33>

Олена ГОРДІЄНКО,
orcid.org/0000-0003-2936-2630
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри іноземних мов
Запорізького державного медичного університету
(Запоріжжя, Україна) olena.gord@gmail.com

Анастасія ШЕВКУН,
orcid.org/0000-0001-9104-3142
викладач кафедри іноземних мов
Запорізького державного медичного університету
(Запоріжжя, Україна) anastasiia.shevkun@gmail.com

ІНТЕГРАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Стаття присвячена аналізу інформаційно-комунікаційних технологій і засобів навчання у ЗВО, а саме проблемам впровадження дистанційної та змішаної форм навчання в умовах, спричинених пандемією коронавірусної хвороби SARS-CoV-2, використовуючи інтерактивні технології у викладанні дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» студентам медичних спеціальностей. Вивчення правовстановлюючих документів Міністерства освіти і науки й охорони здоров'я України допомогло окреслити напрямки дослідження, сфокусованого на вивченні основних характеристик та інструментарію платформи MS Teams щодо впровадження нових методів викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. Для досягнення поставленої мети використовувалися такі методи: аналітичний огляд літератури, описовий метод, метод емпіричного дослідження, метод зіставлення отриманих даних, проектний метод розробки навчально-методичного комплексу з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням». Було розроблено сучасний комплекс методів, засобів і прийомів викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» студентам медичних закладів вищої освіти. Доцільність усіх розроблених видів робіт щодо розвитку мовленнєвої діяльності (Listening, Reading and Use of English, Writing, Speaking) визначалася критеріями, затвердженими у робочих програмах із дисципліни, програмах, розроблених спільно із Британською Радою та рекомендованих Міністерством освіти і науки України, а також Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти. Результати дослідження дозволяють представити навчальний матеріал засобами дистанційного навчання без суттєвих якісних втрат і сприяють більш ефективному досягненню цілей, передбачених програмою вивчення дисципліни, зберігаючи стимул і зацікавленість студентів в освітньому процесі. Запропонований у статті комплексний підхід до вирішення нагальних проблем із викладання іноземної мови у сучасних умовах є перспективним і стане у нагоді не лише на період дистанційної форми навчання, а й після пандемії, як допоміжний у впровадженні й оцінюванні самостійної роботи студентів.

Ключові слова: іноземна мова за професійним спрямуванням, англійська мова, заклад вищої освіти, студент-медик, платформа MS Teams, дистанційні форми навчання, асинхронний і синхронний режими викладання.

Olena GORDIYENKO,
orcid.org/0000-0003-2936-2630
Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Foreign Languages
Zaporizhzhia State Medical University
(Zaporizhzhia, Ukraine) olena.gord@gmail.com

Anastasiia SHEVKUN,
orcid.org/0000-0001-9104-3142
Teacher at the Department of Foreign Languages
Zaporizhzhia State Medical University
(Zaporizhzhia, Ukraine) anastasiia.shevkun@gmail.com

INTEGRATION OF INTERACTIVE TECHNOLOGIES WHEN TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN MEDICAL UNIVERSITIES

The article is devoted to the analysis of information and communication technologies and teaching aids in higher education establishments, namely the problems of introduction of distance and mixed forms of education in the conditions

caused by the pandemic of coronavirus disease SARS-CoV-2, using interactive technologies in teaching the discipline "Foreign language for professional purposes" to medical students. The study of legal documents of the Ministries of Education and Science and Health of Ukraine helped to determine the directions of the study which was focused on investigation of general characteristics and instruments of MS Teams regarding the introduction of new methods of teaching a foreign language for professional purposes. To fulfill the purpose, the following methods were used: an analytical review of the literature, a descriptive method, an empirical research method, a method for comparing the obtained data, a project method for developing an educational and methodological complex for the discipline "Foreign language for professional purposes". As a result of the research, a set of modern methods and means of teaching the discipline "Foreign language for professional purposes" to students of medical institutions of higher education has been designed. The expediency of all designed types of exercises for the development of speech activity (Listening, Reading and Use of English, Writing, Speaking) was determined by the criteria of approved programs in the discipline, programs developed together with the British Council and recommended by the Ministry of Education and Science of Ukraine, as well as CEFRL. The results of the study allow to present educational material by means of distance learning without significant quality losses and contribute to more effective achievement of the goals set by the program of the discipline, while maintaining the incentive and interest of students in the educational process. The comprehensive approach to solving urgent problems suggested in the article is promising and will be useful not only for the period of distance learning, but also after the pandemic, as an aid in the implementation and evaluation of independent work of students.

Key words: foreign language for professional purposes, English language, higher education establishment, medical student, Microsoft Teams, distance learning, asynchronous and synchronous teaching modes.

Постановка проблеми. Умови, спричинені карантинними обмеженнями у зв'язку із пандемією коронавірусної хвороби SARS-CoV-2, вимагають швидкої адаптації класичних методів і прийомів організації та здійснення викладання іноземної мови за професійним спрямуванням студентам-медикам. Вимоги щодо стрімких змін у сфері викладання зазначені у правовстановлюючих документах МОН і МОЗ України, а саме: Наказі «Деякі питання організації дистанційного навчання» № 1115 від 08 вересня 2020 р.; «Положенні про дистанційне навчання», затверджені Наказом МОН № 46625 від 25 квітня 2013 р. (зі змінами на підставі Наказу МОН № 1115 від 08 вересня 2020 р.); листі МОН «Щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій» № 1/9-249 від 14 травня 2020 р.; постанові МОЗ «Про затвердження Тимчасових рекомендацій щодо організації протиепідемічних заходів у закладах освіти в період карантину в зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)» № 42 від 30 липня 2020 р. тощо.

Стаття фокусується на особливостях підготовки студентів медичних закладів вищої освіти (далі – ЗВО) із дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» в умовах дистанційного та змішаного навчання. Комплексний підхід, запропонований нами у дослідженні, сприятиме вирішенню нагальних питань сьогодення.

Аналіз досліджень. Проблема організації дистанційного та змішаного навчання у ЗВО разом із вивченням методів, прийомів і засобів цих форм навчання є актуальною для вітчизняних і зарубіжних дослідників (Рижов, 2010: 133–139; Попов та ін., 2014: 24–30; Рижов та ін., 2017; Arkorful, Abaidoo, 2014: 397–410).

Водночас у зв'язку з необхідністю стрімкої адаптації освітнього процесу та переходу в

онлайн-режим із метою запобігання поширенню пандемії коронавірусної хвороби SARS-CoV-2 зростає потреба у дослідженні особливостей викладання на базі онлайн-платформ, якісних змін у ефективності досягнення цілей навчання та взаємин між викладачами та студентами (Alawamleh et al., 2021: 1536–1548; Karataş, Tuncer, 2020).

У межах порушеного питання особливу важливість для нас становлять студіювання проблеми викладання іноземних мов для студентів немовних ЗВО у форматі дистанційного навчання (Liu, 248: 237–239; Торяник, Ісаєва, 2009: 97–99; Ісаєва, Назаренко, 2012: 47–49; Ісаєва, 2012: 132–134; Торяник, 2016: 3–4), однак не вирішеними частинами загальної проблеми є дослідження методів і форм викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» саме студентам медичних спеціальностей ЗВО України в умовах дистанційного та змішаного навчання. Аналіз теоретичної літератури продемонстрував недостатню кількість комплексних праць із цього питання.

У нашій роботі вперше досліджено особливості викладання іноземної мови за професійним спрямуванням у немовних ЗВО на прикладі досвіду кафедри іноземних мов Запорізького державного медичного університету для студентів медичних спеціальностей в умовах синхронної й асинхронної форм викладання, викликані пандемією коронавірусної хвороби SARS-CoV-2. Актуальність проблеми та необхідність заповнення цієї лакуни зростає у зв'язку з потребою забезпечення безперервності процесу навчання. Нові реалії пропонують нові можливості реорганізації системи освіти, які продовжать діяти й після завершення карантинних обмежень, що є перспективним.

Мета статті – дослідити наявні методи, прийоми та засоби навчання студентів медичних ЗВО дисципліни «Іноземна мова за професійним

спрямуванням» в умовах дистанційної та змішаної форм навчання та розробити комплекс адаптованих до сучасних реалій методів, прийомів і засобів навчання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів медичних спеціальностей.

Для досягнення поставленої мети використовувалися такі **методи**: аналітичний огляд літератури, описовий метод, метод емпіричного дослідження, метод зіставлення отриманих даних, проектний метод розробки навчально-методичного комплексу з дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням».

Реалізація мети досягалася шляхом виконання таких **завдань**:

1) зробити аналітичний огляд теоретичної літератури та наявних практичних напрацювань щодо особливостей викладання іноземної мови за професійним спрямуванням студентам медичних ЗВО в умовах дистанційної та змішаної форм навчання і виявити лакуни з огляду на сучасні вимоги;

2) дослідити наявні інструменти корпоративної платформи MS Teams;

3) виділити види мовленнєвої діяльності залежно від вимог до рівня володіння англійською мовою у випускників медичних ЗВО згідно із затвердженими стандартами;

4) екстраполювати сучасні інтерактивні методи, прийоми і засоби викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» студентам медичних спеціальностей ЗВО на класичні щодо розвитку навичок різних видів мовленнєвої діяльності (Listening, Reading and Use of English, Writing, Speaking);

5) розробити комплекс адаптованих до сучасних реалій методів, прийомів і засобів навчання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів медичних спеціальностей.

Визначені мета, завдання та методи дослідження дозволили розробити комплекс адаптованих до сучасних реалій методів, прийомів і засобів для здійснення інтеграції сучасних інтерактивних технологій навчання і платформи MS Teams у викладанні іноземної мови у медичних ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Згідно із рекомендаціями Міністерства освіти і науки з метою збереження безперервності навчання ЗВО України надається можливість здійснювати комунікацію учасників освітнього процесу через засоби, вбудовані до системи управління навчанням (LMS), електронну пошту, месенджери (Viber, Telegram та ін.), відеоконференції (MS Teams, ZOOM, Google Meet, Skype та ін.), форуми, чати тощо (Лист МОН України, 2020).

Вибір платформи MS Teams від Microsoft Office 365 зумовлено тим, що цей хмарний сервіс було обрано нашим університетом як базу для викладання в умовах карантину, спричиненого пандемією коронавірусної хвороби SARS-CoV-2.

За період карантину платформа MS Teams проявила себе як просте та комфортне для викладачів і студентів середовище організації та реалізації освітніх завдань (Як успішно перейти на дистанційне навчання, 2020). Програма об'єднує у собі чат, файлообмінник і корпоративні застосунки, більшість яких можуть бути адаптовані для навчання. Основними складниками платформи є команди, відеозаняття, форми та завдання. Розглянемо їх і їхні можливості детальніше.

- **Команди (Teams)**

Команди у платформі MS Teams дозволяють об'єднувати зареєстрованих у системі користувачів у групи для роботи над спільними проектами, завданнями та файлами. В умовах дистанційного викладання команди можуть використовуватися як групи/класи студентів за спеціальностями. Для цього передбачені такі типи команд: *клас, професійна освітня спільнота (ПОС), персонал, інше*.

Викладач як власник команди може редагувати інформацію про неї, додавати студентів і співвласників, керувати подіями та відеоконференціями, призначати та корегувати завдання, закріплювати команду у «топі», а також створювати у ній додаткові тематичні канали (публічні або приховані).

- **Відеозаняття (Calling)**

Програма надає можливість організувати аудіо-та відеодзвінки як із групою, так і з кожним учасником окремо. Виклик може бути запланований як подія у календарі (*Meeting*) або миттєвий, тобто організатор одразу переходить у режим дзвінка, а учасники сповіщаються програмою про вхідний виклик.

Для візуальної демонстрації теоретичного та практичного матеріалу викладач може додатково використовувати інтерактивну дошку, представлену декількома додатками (*Whiteboard, OneNote, Freehand by InVision*).

- **Форми (Forms)**

Цей компонент платформи MS Teams використовується для створення тестів різних видів, анкет, опитувань і призначений для швидкого збору інформації. Форми мають досить широкий спектр застосування. Викладач може створювати тести для поточної перевірки засвоєних знань, умінь і навичок, самостійної роботи, тематичного й підсумкового контролю. Процес оцінювання майже повністю автоматичний, тож студенти можуть одразу отримати результат, а викладач – статистичні дані щодо успішності виконання завдання.

• **Завдання (Assignments)**

Створення завдання у MS Teams забезпечує підтримку мотивації та дисциплінованості студентів в умовах дистанційного та змішаного навчання, адже викладач встановлює критерії оцінювання роботи, терміни здачі (з можливістю пізньої здачі поза дедлайном або її відсутністю), може призначити роботу команді або окремим її учасникам, запланувати завдання наперед і коментувати кожну здану роботу індивідуально.

З інтеграцією вищеописаних інтерактивних технологій платформи MS Teams у процес викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спілкуванням» на максимально можливому рівні досягається ефективна комунікація між викладачем і студентами, а також набуття останніми загальних і спеціальних компетентностей, передбачених робочою програмою.

Згідно із «Загальноєвропейськими Рекомендаціями з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання (The Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, також відомими як CEFR, або CEF чи CEFR)», які у 2001 р. були рекомендовані Радою Європейського Союзу, на заняттях із іноземної мови за професійним спрямуванням розвивають чотири головні види мовної діяльності: аудіювання (Listening), читання (Reading), говоріння (Speaking) і письмо (Writing), а також п'ятий – використання мови (Use of English).

Узагальнення та систематизація вже наявних методів викладання іноземних мов, а також застосування сучасних можливостей інформаційно-комунікаційних технологій з огляду на наш досвід і виклики сьогодення дозволили розробити комплекс адаптованих до сучасних реалій методів, прийомів і засобів навчання іноземної мови за професійним спрямуванням для студентів медичних спеціальностей із застосуванням комплексного підходу.

Розроблений комплекс складається із таких компонентів згідно із мовними компетентностями у рамках медичного дискурсу: аудіювання, читання, говоріння, використання мови та письма. Розглянемо, як застосунки програми MS Teams можуть забезпечувати ефективний процес тренування цих навичок у форматі дистанційного навчання без суттєвих якісних втрат.

I. Аудіювання (Listening).

Загальні вимоги до володіння навичками аудіювання на рівні B1+ відповідно до CEFR передбачають, що студенти можуть розуміти ключові моменти чіткого стандартного мовлення стосовно знайомих тем, які регулярно зустрічаються у роботі, навчанні, відпочинку тощо, включаючи

короткі розповіді (Common European Framework, 2011; Listening Comprehension). Це підводить до висновків, що студенти медичного ЗВО повинні також розвивати навички сприйняття спеціальної лексики за професійним спрямуванням, занурюватися в іншомовну атмосферу за допомогою перегляду автентичних аудіо- та відеоматеріалів на медичну тематику тощо.

Можливості платформи MS Teams дозволяють реалізацію цих завдань як під час заняття із викладачем, так і під час самостійного опрацювання тем студентами. Пропонуємо декілька шляхів досягнення поставлених цілей уроку, такі як:

1. **Відеоконференція (Calling).** Під час дистанційного заняття у форматі відеодзвінка викладач має можливість використати доступні онлайн-ресурси з «банку даних» як загальної медичної тематики, так і стоматологічної (у нагоді стануть такі популярні на відеохостингу Youtube канали, як TedxTalks (dentistry, dental care), TED-Ed, Mental Dental, Medic Mind, Osmosis, Armando Hasudungan, The National Library of Medicine, iMedicalSchool, Online MedEd тощо). За допомогою демонстрації екрану викладач показує відеоматеріали за темою заняття студентам (рис. 1), після чого можливе виконання таких завдань для перевірки розуміння змісту повідомлення, як обговорення (Discussion), завдання множинного вибору (Multiple choice answers), «Правда-неправда» (True or false?) і заповнення пропусків (Complete the sentences) із використанням вебзастосунку Microsoft Forms, який є частиною MS Teams.

2. **Завдання (Assignments).** Дозволяє призначити студентам завдання з аудіювання усіх перелічених вище видів для самостійного опрацювання та як домашню роботу. До завдання можна додати посилання на бажаний матеріал або файл для виконання аудіювання, робочі аркуші тощо. Студенти можуть додати роботу у вигляді файлу популярних текстових форматів і зображень, виконати тест у формах та отримати коментар від викладача.

II. Читання (Reading). Навчання читання на заняттях із дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» відповідно до CEFR передбачає набуття таких навичок: читання листів (Reading correspondence), ознайомлювального читання (Reading for orientation), пошукового читання (Reading for information & argument), читання інструкцій (Reading instructions) (Common European Framework, 2011; Listening Comprehension). Ключові компетентності на рівні B1+ включають уміння читати та розуміти тексти з тем, які стосуються сфери інтересів студента, на задовільному рівні.

Цілі заняття досягаються опрацюванням спеціальних текстів із затвердженого підручника згідно із навчальним планом, які є неадаптованими статтями із сучасних англійських та американських джерел (Ісаєва та ін., 2013), а також додатковою літературою з офіційних джерел за професійним спрямуванням. У нагоді викладачеві стануть такі ресурси, як, наприклад, «The National Library of Medicine» – контент високої якості для спеціалістів

на загальну медичну тематику та найновіші актуальні статті.

Типовими завданнями на тренування навичок читання текстів іноземною мовою, у тому числі за професійним спрямуванням, є завдання множинного вибору (Multiple choice), «Правда-неправда» (True or false), доповнення речень (Complete the sentences about the text) (рис. 2), розташування абзаців у правильному порядку (Put the paragraphs

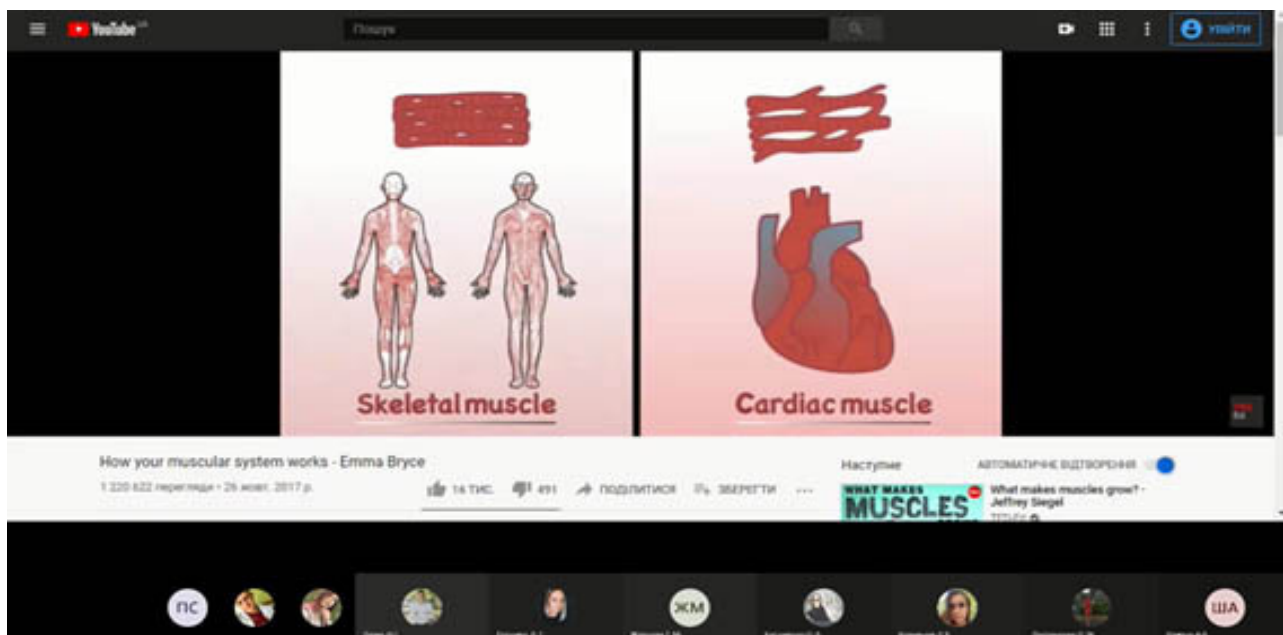

Рис. 1. Перегляд відеоматеріалу з відеохостингу Youtube за темою заняття перед виконанням вправ на розвиток навичок аудіювання

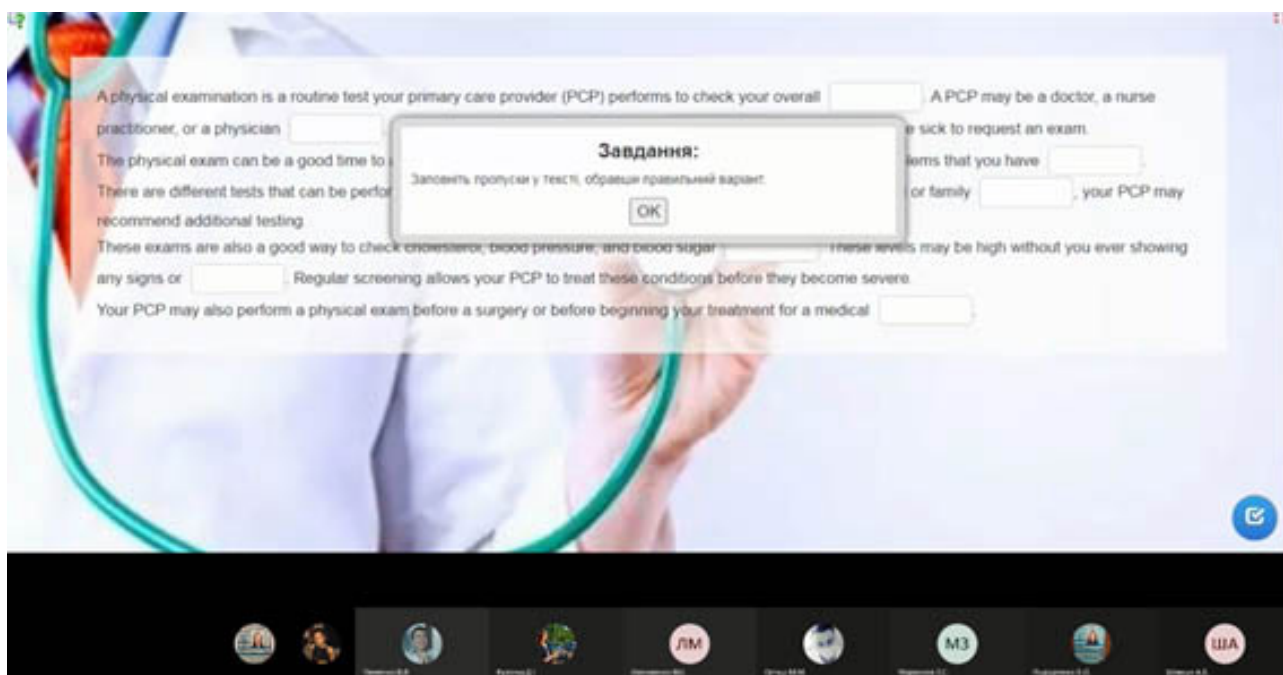

Рис. 2. Виконання студентами вправи на тренування навичок читання з демонстрацією екрану під час відеозаняття (Calling). Текст для завдання взятий із відкритого ресурсу <https://www.healthline.com/health/physical-examination>

into the correct order), встановлення відповідності між заголовком та абзацом (Match the headings with the paragraphs) тощо.

Займаючись зі студентами у дистанційному режимі, під час відеоконференції викладач може користуватися описаними вище демонстрацією екрану, завданнями Assignments і формами Forms.

III. Використання мови (Use of English).

Завдання на використання мови демонструють, наскільки добре студенти володіють лексикою та граматикою. Найпопулярнішими тренувальними вправами є заповнення пропусків одним словом (fill in the gaps using only one word), словотвір (word formation) і перефразування речень за допомогою заданої фрази (complete the second sentence so that it has a similar meaning to the first sentence, using the word given). Викладач може як послуговуватися вже згаданими ресурсами MS Teams, так і залучати студентів до активності за допомогою сторонніх веб-застосунків за допомогою демонстрації екрану чи вікна браузера під час відеоконференції, наприклад, сервісу LearningApps, розробленого Центром Педагогічного коледжу інформатики освіти РН Верн у співпраці з університетом м. Майнц та університетом м. Цитгау / Герліц (рис. 3).

Ще одним оригінальним способом засвоєння лексичного матеріалу є Quizlet – веб-сайт, який дозволяє працювати з картками (Flashcards), створеними викладачем самостійно згідно із навчаль-

ною темою. Сайт автоматично генерує тестові завдання з використанням лексики з карток, пропонуючи вправи на заучування (Learn), письмо (Write), вимову (Spell), відповідність (Match) тощо.

Також корисними для розвитку цієї компетенції застосунками на платформі MS Teams є так звана *дошка (Whiteboard)*, подібний до неї *Freehand by InVision*, котрий дозволяє не лише писати, а й створювати «дошки настрою» (mood boards) і «мапи думок» (mind maps), а також *блокнот (OneNote)*.

IV. Письмо (Writing). Вміння, яких студент набуває під час роботи із цією мовною активністю, відповідно до CEFR включають здатність донести ідеї на абстрактні та конкретні теми, запитувати інформацію чи роз'яснення, писати особисті та формальні листи й замітки, висловлювати власну думку тощо (Common European Framework, 2011; Listening Comprehension).

Письмові завдання зазвичай вимагають від студента написання есе (essay) на задану тему або на підтримку чи спростування тези, а також листа-пропозиції (proposal), доповіді (report), огляду (review), формального або неформального листа та ін.

Хоча виконання завдань на тренування навичок із цієї мовної активності й передбачає здебільшого самостійну роботу студента за допомогою Assignments, викладач може зробити цей вид діяльності більш активним, організовуючи роботу

Рис. 3. Виконання тренувальних вправ на використання професійної лексики студентами-медиками за допомогою демонстрації на екран створеної викладачем вправи у «LearningApps» під час відеозаняття (Calling). Текстовий матеріал для вправи взятий із підручника English for Medical Students (Аврахова та ін., 2011). Усі зображення взяті з відкритих джерел мережі Інтернет

над помилками та подаючи ключові стратегії до написання кожного виду письмової роботи на онлайн-занятті. У цьому допоможе цифрова дошка *Whiteboard*, на якій можна наочно представити поради щодо ефективного виконання завдання у вигляді плану, малюнку зі встановленням взаємозв'язків і короткими текстовими замітками. Застосування інтерактивних методів під час відеоконференції має значну перевагу у підвищенні успішності студентів у розвитку цієї компетенції над простим текстовим коментарем до письмової роботи з оцінкою.

V. Говоріння (Speaking). У процесі навчання «Іноземної мови за професійним спрямуванням» студент повинен опанувати навички впевненої комунікації на знайомі теми стосовно професійної сфери та сфери інтересів, хобі, подорожей, культурних подій; обміну, перевірки та підтвердження інформації; висловлення думок на абстрактні, культурні теми, такі як фільми, книги, музика тощо (Common European Framework, 2011; Listening Comprehension).

Перехід на дистанційну форму навчання ускладнив відпрацювання навичок говоріння через відсутність особистого контакту з викладачем і між студентами, однак ресурси платформи MS Teams дозволяють подолати цей бар'єр та організувати активність максимально близько до аудиторного формату. Викладач і студенти можуть спілкуватися у відеоконференції з увімкненою камерою, бачити один одного та реакцію співроз-

мовника, що підтримує впевненість у спілкуванні. Є можливість застосовувати практично всі види завдань на говоріння: запитання на загальні й особисті теми згідно із тематичним планом, опис ілюстрацій із порівнянням, монологічне та діалогічне висловлювання на задану тему або ситуацію тощо. Як самостійну роботу студенти також можуть записати аудіо- та відеовисловлювання та додати файл до завдань Assignments.

Висновки. У статті досліджено наявні інструменти корпоративної платформи MS Teams і розроблено комплекс методів, прийомів і засобів із екстраполяцією на класичні щодо розвитку навичок різних видів мовленнєвої діяльності (Listening, Reading and Use of English, Writing, Speaking) у процесі викладання дисципліни «Іноземна мова за професійним спрямуванням» студентам медичних спеціальностей ЗВО із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Перспективи дослідження бачимо у вивченні специфіки інших рекомендованих Міністерством освіти і науки України платформ, таких як ZOOM, Google Meet, Skype та ін., а також у порівнянні ефективності пропонованих ними інструментів для досягнення цілей і завдань із дисципліни.

Також у перспективі можливим є детальний аналіз змін, які продовжують відбуватися у ролі викладача за дистанційного та змішаного навчання як тьютора (tutor), модератора та дизайнера процесу, де студентоцентрованість є першочерговим чинником.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аврахова Л. Я., Паламаренко І. О., Яхно Т. В. English for Medical Students – Англійська мова для студентів-медиків : підручник. Київ : ВСВ «Медицина», 2011. 448 с.
2. Ісаєва О. С. та ін. Англійська мова для студентів-медиків : підручник. Львів, 2013. 546 с.
3. Ісаєва О. С., Назаренко Т. П. Навчання професійному спілкуванню іноземними мовами в контексті Болонської угоди. *Моніторинг якості викладання іноземних мов у немовних ВНЗ* : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. відео-конф. у режимі on-line, м. Харків, 2012. С. 47–49.
4. Ісаєва О. С. Сучасні методи формування комунікативної компетенції. *Інноваційні технології у викладанні дисциплін мовознавчого блоку в ДВНЗ медичної та фармацевтичної освіти* : матеріали семінару-наради завідувачів кафедр української, латинської та іноземних мов у ДВНЗ медичної та фармацевтичної освіти, м. Івано Франківськ, Харків, 2012. С. 132–134.
5. Рижов О. А., Приходько О. Б., Павліченко В. І., Попов А. М., Васильчук Н. Г. Інтелектуальна система дистанційного навчання на основі когнітивних прототипів репрезентації предметно-орієнтованих знань (ІСДНКП) : методичний посібник. Запоріжжя : ЗДМУ, 2017. 80 с.
6. Рижов О. А. Моделі знань у системах дистанційного навчання. Частина II. Порівняльний аналіз процесу передачі знань у системах навчання на основі IDEF0-технологій. *Клинічна інформатика та телемедицина*. 2010. Т. 6. № 7, С. 133–139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kiit_2010_6_7_23 (дата звернення: 17.10.2021).
7. Попов А. М., Рижов О. А., Васильчук Н. Г. Ефективність самостійної роботи студента над комп'ютерно-генерованими навчальними завданнями на основі когнітивних прототипів. *Медична інформатика та інженерія*. 2014. № 3. С. 24–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mii_2014_3_6 (дата звернення: 17.10.2021).
8. Торяник Л. А. Використання комп'ютерних технологій як засобу інноваційних форм сучасного навчання іноземній мові. *Концепція навчання комунікативній іноземній мові* : матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 2016. С. 3–4. URL: <https://dSPACE.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/13614/1/3-4.pdf> (дата звернення: 17.10.2021).
9. Торяник Л. А., Ісаєва О. С. Шляхи оптимізації управління самостійною роботою студентів при навчанні іноземним мовам в умовах дистанційного навчання. *Всеукр. наук.-практ. конф. Інноваційні технології: роль та місце в сучасній методиці викладання іноземної мови* : матеріали наук.-практ. конф., м. Харків, 2009. С. 97–99.

10. Щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій : лист Міністерства освіти і науки України від 14 травня 2020 р. № 1/9-249. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/73574/ (дата звернення: 17.10.2021).
11. Як успішно перейти на дистанційне навчання: досвід Запорізького медуніверситету. *Новини науки і технологій на сьогодні – на Техно 24*. 2020. URL: https://techno.24tv.ua/yak_uspishno_pereyti_na_distsantsiynе_navchannya_dosvid_zaporizkogo_meduniversitetu_n1327586 (дата звернення: 17.10.2021).
12. Alawamleh M., Al-Twait L.M., Al-Saht G.R. The effect of online learning on communication between instructors and students during Covid-19 pandemic. *Asian Education and Development Studies*. 2021. Vol. 11. № 7. P. 1536–1548.
13. Arkorful V., Abaidoo N. The role of e-learning, the advantages and disadvantages of its adoption in Higher Education. *International Journal of Education and Research*. 2014. Vol. 2. № 12. P. 397–410. URL: <https://www.ijern.com/journal/2014/December-2014/34.pdf> (дата звернення: 17.10.2021).
14. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment : Council of Europe. 2011. URL: <http://ebcl.eu.com/wp-content/uploads/2011/11/CEFR-all-scales-and-all-skills.pdf> (дата звернення: 17.10.2021).
15. Karataş T. Ö., Tuncer H. Sustaining Language Skills Development of Pre-Service EFL Teachers despite the COVID-19 Interruption : A Case of Emergency Distance Education. *Sustainability*. 2020. Vol. 12. № 19. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/19/8188> (дата звернення: 17.10.2021).
16. Listening comprehension : Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/listening-comprehension> (дата звернення: 17.10.2021).
17. Liu Z.. The Impact of Distance Learning on Foreign Language Education. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*. 2018. Vol. 248. P. 237–239. URL: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icsser-18/25904798>. (дата звернення: 17.10.2021).

REFERENCES

1. Avrakhova L. Ya., Palamarenko I. O., Yakhno T. V. Anhliiska mova dlia studentiv-medykiv: pidruchnyk [English for Medical Students : A Textbook]. Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2011. 448 p. [in Ukrainian].
2. Isaieva O. S. et al. Anhliiska mova dlia studentiv-medykiv: Pidruchnyk [English for Medical Students: A Textbook]. Lviv, 2013. 546 p. [in Ukrainian].
3. Isaieva O. S., Nazarenko T. P. Navchannia profesiinomu spilkuvanniu inozemnyimi movamy v konteksti Bolonskoi uhody [Training in professional communication in foreign languages in the context of the Bologna Agreement]. *Monitoring the quality of foreign language teaching in non-language universities : materials for VII All-Ukrainian scient.-pract. video conf. on-line*, Kharkiv, 2012. pp. 47–49 [in Ukrainian].
4. Isaieva O. S. Suchasni metody formuvannia komunikatyvnoi kompetentsii [Modern methods of formation of communicative competence]. *Innovative technologies in teaching disciplines of the linguistic block in the SHEI of medical and pharmaceutical education : materials for seminars-meeting of heads of departm. of Ukrainian, Latin and foreign lang. in SHEES of medical and pharmaceutical education*, Ivano-Frankivsk, Kharkiv, 2012. pp. 132–134 [in Ukrainian].
5. Ryzhov O. A., Prykhodko O. B., Pavlichenko V. I., Popov A. M., Vasylichuk N. G. Intel'ektualna systema dystantsiinoho navchannia na osnovi kohnityvnykh prototypiv reprezentatsii predmetno-oriientovanykh znan (ISDNKP) [Intelligent distance learning system based on cognitive prototypes of subject-oriented knowledge representation (IDLSCP)]. Zaporizhzhia : ZSMU, 2017. 80 p. [in Ukrainian].
6. Ryzhov O. A. Modeli znan u systemakh dystantsiinoho navchannia. Chastyna II. Porivnialnyi analiz protsesu peredachi znan u systemakh navchannia na osnovi IDEF0-tekhnologii [Models of knowledge in distance learning systems. Part II. Comparative analysis of the process of knowledge transfer in learning systems based on IDEF0-technologies]. *Clinical informatics and telemedicine*, 2010. vol. 6, № 7, pp. 133–139. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/kiit_2010_6_7_23 (accessed on 17.10.2021) [in Ukrainian].
7. Popov A. M., Ryzhov O. A., Vasylichuk N. G. Efektyvnist samostiinoi roboty studenta nad kompiuterno-henerovanyimi navchalnymi zavdanniamy na osnovi kohnityvnykh prototypiv [The effectiveness of student independent work on computer-generated learning tasks based on cognitive prototypes]. *Medical informatics and engineering*. 2014. № 3, pp. 24–30. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mii_2014_3_6 (accessed on: 17.10.2021) [in Ukrainian].
8. Torianyk L. A. Vykorystannia kompiuternykh tekhnologii yak zasobu innovatsiinykh form suchasnoho navchannia inozemnoi movy [The use of computer technology as a means of innovative forms of modern foreign language teaching]. *The concept of communicative foreign language learning : materials for scient.-pract. conf.*, Kharkiv, 2016. pp. 3–4. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/13614/1/3-4.pdf>. (accessed on: 17.10.2021) [in Ukrainian].
9. Torianyk L. A., Isaieva O. S. Shliakhy optymizatsii upravlinnia samostiinoiu robotoiu studentiv pry navchanni inozemnym movam v umovakh dystantsiinoho navchannia [Ways to optimize the management of independent work of students in teaching foreign languages in terms of distance learning]. *All-Ukrainian scientific-practical conf. Innovative technologies: role and place in modern methods of teaching a foreign language: materials for scient.-pract. conf.*, Kharkiv, 2009. pp. 97–99 [in Ukrainian].
10. Shchodo orhanizatsii potochnoho, semestrovoho kontroliu ta atestatsii zdobuvachiv osvity iz zastosuvanniam dystantsiinykh tekhnologii [Regarding the organization of current, semester control and certification of students with the use of distance technologies] : A Letter of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 14.05.2020 № 1/9-249. URL: http://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/73574/ (accessed on: 17.10.2021) [in Ukrainian].
11. Yak uspishno pereyti na dystantsiine navchannia: dosvid Zaporizkoho meduniversytetu [How to successfully switch to distance learning: the experience of Zaporizhzhia Medical University]. *Science and technology news for today – on*

.....
Techno 24. 2020. URL: https://techno.24tv.ua/yak_ushpishno_pereyti_na_distantniyne_navchannya_dosvid_zaporizkogo_meduniversitetu_n1327586 (accessed on: 17.10.2021) [in Ukrainian].

12. Alawamleh M., Al-Twait L.M., Al-Saht G.R. The effect of online learning on communication between instructors and students during Covid-19 pandemic. *Asian Education and Development Studies*, 2021. vol. 11, № 7, pp. 1536–1548.

13. Arkorful V., Abaidoo N. The role of e-learning, the advantages and disadvantages of its adoption in Higher Education. *International Journal of Education and Research*. 2014, vol. 2, № 12, pp. 397–410. URL: <https://www.ijern.com/journal/2014/December-2014/34.pdf> (accessed on: 17.10.2021).

14. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment : Council of Europe. 2011. URL: <http://ebcl.eu.com/wp-content/uploads/2011/11/CEFR-all-scales-and-all-skills.pdf> (accessed on: 17.10.2021).

15. Karataş T. Ö., Tuncer H. Sustaining Language Skills Development of Pre-Service EFL Teachers despite the COVID-19 Interruption: A Case of Emergency Distance Education. *Sustainability*, 2020. vol. 12, № 19. URL: <https://www.mdpi.com/2071-1050/12/19/8188> (accessed on: 17.10.2021).

16. Listening comprehension : *Council of Europe*. URL: <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/listening-comprehension> (accessed on: 17.10.2021).

17. Liu Z. The Impact of Distance Learning on Foreign Language Education. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research (ASSEHR)*. 2018. vol. 248, pp. 237–239. URL: <https://www.atlantis-press.com/proceedings/icsser-18/25904798> (accessed on: 17.10.2021).